

แผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ

พ.ศ.๒๕๔๘

ภาคการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (เพิ่มเติม)

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
กระทรวงมหาดไทย

บทที่ ๒๑

การป้องกันและบรรเทาความเสียหายจากคลื่นสึนามิ

๒๑.๑ บทนำ

การเกิดแผ่นดินไหวขนาด ๙.๓ ริคเตอร์ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ โดยมีจุดศูนย์กลางใกล้กับฝั่งตะวันตกของเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย ได้ก่อให้เกิดธรณีพิบัติภัยคลื่นสึนามิในเวลาต่อมา และส่งผลกระทบต่อหลายประเทศ สำหรับประเทศไทยได้รับผลกระทบในพื้นที่ ๖ จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ ระนอง ภูเก็ต กระบี่ พังงา ตรัง และสตูล ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรงทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน มีผู้เสียชีวิต ๕,๓๙๕ คน บาดเจ็บ ๘,๔๕๗ คน และสูญหาย ๒,๑๘๗ คน อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อธุรกิจการท่องเที่ยว

เป็นที่คาดการณ์ว่า ประเทศไทยมีโอกาสเกิดคลื่นสึนามิได้อีก เนื่องจากมีรอยเลื่อนต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดแผ่นดินไหวขนาดใหญ่ที่สามารถส่งผลกระทบต่อชายฝั่งทะเลของไทยทั้งทางด้านชายฝั่งอันดามัน และทางด้านชายฝั่งอ่าวไทย ได้แก่ รอยเลื่อนตามแนววงแหวนไฟ (Ring of Fire) ในมหาสมุทรแปซิฟิก รอยเลื่อนใกล้หมู่เกาะสุมาตรา รอยเลื่อนใกล้หมู่เกาะนิโคบาร์ในทะเลอันดามัน และรอยเลื่อนที่ใกล้ประเทศฟิลิปปินส์

ดังนั้นเพื่อเป็นการเตรียมป้องกันและบรรเทาความเสียหายจากคลื่นสึนามิที่อาจเกิดขึ้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาความเสียหายจากคลื่นสึนามิ เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการลดอันตราย หรือความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยประสานความร่วมมือกับประชาชนและชุมชน

๒๑.๒ วัตถุประสงค์

๒๑.๒.๑ เป็นแนวทางในการเตรียมการป้องกัน และประสานการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยปฏิบัติการหลักและหน่วยร่วมปฏิบัติการ เพื่อให้สามารถดำเนินการป้องกันและลดความเสียหายจากคลื่นสึนามิได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒๑.๒.๒ เป็นการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดระบบการประสานงาน การบรรเทาความเสียหาย การผจญวิกฤติ และการให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยคลื่นสึนามิให้พร้อมต่อการปฏิบัติงานในระยะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และภายหลังภัยได้ผ่านพ้นไปแล้ว

๒๑.๒.๓ เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนตระหนัก และมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาความเสียหายจากคลื่นสึนามิ โดยการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ฝึกอบรม ฝึกซ้อม และเตรียมพร้อมด้านการป้องกันตนเองจากภัยคลื่นสึนามิ

๒๑.๓ ขั้นตอนการปฏิบัติ

ผลกระทบจากคลื่นสึนามิก่อให้เกิดความสูญเสียชีวิต และทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก รวมทั้งเกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดลอมและสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชน แต่อย่างไรก็ตามปัญหาดังกล่าวสามารถลด

ความรุนแรง และความเสียหายได้ หากสามารถวางแผนการป้องกัน การบรรเทาภัย รวมทั้งการฟื้นฟูบูรณะอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การป้องกันและบรรเทาความเสียหายจากคลื่นสึนามิ จะต้องครอบคลุมตั้งแต่การเตรียมพร้อม การป้องกัน การเข้าระงับเหตุอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการฟื้นฟูบูรณะอย่างถูกต้อง และประสานความร่วมมือกับชุมชนและประชาชนให้เกิดเอกภาพในการดำเนินงานทุกขั้นตอน จึงกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติเป็น ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๒๑.๓.๑ การเตรียมการก่อนเกิดเหตุ

๒๑.๓.๑.๑ จัดทำและปรับปรุงข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัยจากคลื่นสึนามิ รวมทั้งข้อมูลพื้นที่ปลอดภัย เพื่อรองรับการอพยพของผู้ประสบภัย และการบริหารจัดการศพผู้เสียชีวิต โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมทรัพยากรธรณี กรมอุตุนิยมวิทยา กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี จังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

๒๑.๓.๑.๒ จัดทำแผนเฉพาะกิจป้องกันและลดความเสียหายจากคลื่นสึนามิ โดยมีการบูรณาการแผนร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน มูลนิธิ และองค์กรการกุศล โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมทรัพยากรธรณี กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมอุตุนิยมวิทยา กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ) กองทัพเรือ (กรมอุทกศาสตร์) จังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

๒๑.๓.๑.๓ จัดเตรียมกำลังคนทั้งผู้ปฏิบัติและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ รวมทั้งจัดชุดเผ่าระวังและชุดเคลื่อนที่เร็วให้พร้อมปฏิบัติการได้ทันทีเมื่อมีภัยเกิดขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม กองทัพ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมชลประทาน กรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบท กรมการปกครอง จังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การประปาส่วนภูมิภาค การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สภาอากาศไทย มูลนิธิ และองค์กรการกุศล เป็นต้น

๒๑.๓.๑.๔ ฝึกซ้อมแผนการอพยพในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดคลื่นสึนามิ โดยจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บูรณาการฝึกร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒๑.๓.๑.๕ จัดเตรียมระบบการเตือนภัยการเกิดแผ่นดินไหวที่อาจก่อให้เกิดคลื่นสึนามิ โดยการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ และจัดทำแบบจำลองวิเคราะห์หาผลกระทบเมื่อเกิดคลื่นสึนามิ รวมทั้งรวบรวมข้อมูลจากทุ่นตรวจวัดคลื่นสึนามิ (DART) และจากสถานีวัดระดับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ) กองทัพเรือ (กรมอุทกศาสตร์) กรมทรัพยากรธรณี กรมประชาสัมพันธ์ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัด อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

๒๑.๓.๑.๖ ประชาสัมพันธ์ข่าวการแจ้งเตือนภัยคลื่นสึนามิ เพื่อกระจายข่าวสารไปยังส่วนราชการและประชาชน ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมการปกครอง กรมประชาสัมพันธ์ สถานีวิทยุ และโทรทัศน์ จังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการป้องกันความเสียหายเป็นการล่วงหน้า

๒๑.๓.๑.๗ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด กระทรวง กรม ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาความเสียหายจากคลื่นสึนามิ เตรียมการดังนี้

- ๑) ความรับผิดชอบด้านประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดการให้ความรู้ด้านการเตือนภัย และการแจ้งเตือนภัยให้ประชาชน ชาวเรือ ผู้อาศัยชายฝั่งทะเล ริมแม่น้ำ พื้นที่เสี่ยงต่อคลื่นสึนามิได้รับทราบ เพื่อให้ระมัดระวังอันตราย รวมทั้งเตรียมพื้นที่และวิธีการอพยพ บ่ายแสดงเส้นทาง การอพยพ สำหรับประชาชนและส่วนราชการ ให้สามารถสั่งปฏิบัติการอพยพได้ทันที
- ๒) ความรับผิดชอบด้านเครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง รัฐวิสาหกิจต่างๆ เตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ สถานที่ ยานพาหนะ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการป้องกันภัย เช่น เรือท้องแบน รถยนต์บรรทุก เครื่องสูบน้ำ เครื่องจักรกล เครื่องมือเครื่องใช้ในการกู้ภัย กระสอบทราย เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ข้าวสาร อาหารแห้ง น้ำดื่ม เพื่อเตรียมไว้นำไปใช้ในกรณีที่เกิดภัย
- ๓) ทาวิธีการป้องกันทุกด้านเพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากคลื่นสึนามิ ตามโครงการที่ได้ดำเนินการตามปกติ และโครงการพิเศษของทางราชการ

๒๑.๓.๒ ขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อเกิดภัย

๒๑.๓.๒.๑ เมื่อได้รับข้อมูลการเกิดแผ่นดินไหวขนาดใหญ่ในทะเล หรือทราบว่าเกิดคลื่นสึนามิจากสาเหตุอื่น และยืนยันเป็นการแน่ชัดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว ว่ามีความเป็นไปได้สูงที่จะเกิดคลื่นสึนามิ ให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ) แจ้งเตือนภัยไปยังกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เสี่ยงภัย โดยใช้เครื่องมือการกระจายข่าวสารของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ) เพื่อแจ้งเตือนภัยแก่สาธารณชนตามที่ได้เตรียมการก่อนเกิดเหตุฯ

๒๑.๓.๒.๒ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ปฏิบัติตามแผนนี้ เมื่อได้รับแจ้งเหตุว่าจะเกิดคลื่นสึนามิในพื้นที่ของตนเองแล้วให้ดำเนินการเข้าช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดยเร่งด่วน ดังนี้

- ๑) การอพยพ และช่วยชีวิตผู้ประสบภัย ให้ถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญเป็นลำดับแรก
- ๒) การเคลื่อนย้ายทรัพย์สินของประชาชนและทรัพย์สินของทางราชการ ไปไว้ในพื้นที่ปลอดภัย
- ๓) จัดส่งเครื่องอุปโภค บริโภค น้ำดื่ม ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพเข้าไปยังพื้นที่รองรับการอพยพโดยเร่งด่วน
- ๔) สำรวจความเสียหายและให้การช่วยเหลือตามขีดความสามารถของตน
- ๕) จัดระบบการรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย ในบริเวณพื้นที่อพยพ และให้การสงเคราะห์ราษฎร ซึ่งอาจใช้กำลังประชาชนสนับสนุนการปฏิบัติงานตามความเหมาะสม
- ๖) ให้การรักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วยโดยสถานพยาบาลในระดับอำเภอ เพื่อรักษาชีวิตผู้ได้รับอันตรายในระยะแรก เมื่อเกินขีดความสามารถให้จัดส่งไปยังสถานพยาบาลระดับจังหวัด หรือสถานพยาบาลอื่นที่สามารถให้การรักษายาบาลได้
- ๗) กรณีที่เกินขีดความสามารถ ให้ขอรับการสนับสนุนไปยังองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ข้างเคียง อำเภอ จังหวัด และส่วนกลางต่อไป
- ๘) การรายงานความเสียหายและความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ให้ดำเนินการเป็นระยะไปยังจังหวัด กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และส่วนกลางเพื่อให้หน่วยเหนือได้ทราบข้อมูลอย่างเป็นปัจจุบันจนกว่าเหตุการณ์จะยุติ

๒๑.๓.๒.๓ ให้จังหวัดเข้าควบคุมสถานการณ์ และจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากคลื่นสึนามิในพื้นที่จังหวัด หากเกินขีดความสามารถของหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ ให้จัดส่งเจ้าหน้าที่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ให้การสนับสนุนไปยังพื้นที่เกิดเหตุ และรายงานให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และส่วนกลางทราบ

๒๑.๓.๒.๔ หน่วยสนับสนุน ได้แก่ กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงคมนาคม กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ รัฐวิสาหกิจ มูลนิธิ องค์การการกุศล และองค์การประชาชน รวมทั้งประชาชน มีหน้าที่สำรวจเครื่องมือเครื่องใช้ กำลังเจ้าหน้าที่ของตน เพื่อประโยชน์ในการสนับสนุนการป้องกันและบรรเทาภัยจากคลื่นสึนามิ โดยให้มีการประสานงาน ดังนี้

- ๑) กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานกลางในการประสานงาน เพื่อให้การสนับสนุนในส่วนกลาง
- ๒) ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นหน่วยงานกลางในการสนับสนุนจังหวัด ซึ่งอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต
- ๓) จังหวัดเป็นหน่วยงานกลางในการสนับสนุนในพื้นที่จังหวัด
- ๔) หน่วยงานที่ได้รับการร้องขอรับการสนับสนุนให้ส่งความช่วยเหลือด้านต่างๆ เช่น กำลังเจ้าหน้าที่ เครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องอุปโภคบริโภค เวชภัณฑ์ ยารักษาโรค ไปยังพื้นที่ที่เกิดเหตุ โดยประสานกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต จังหวัด และอำเภอ ล่วงหน้าด้วยระบบสื่อสาร
- ๕) เมื่อกำลังของหน่วยสนับสนุนได้รับมอบภารกิจจากจังหวัดแล้ว ให้ประสานการปฏิบัติกับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ณ ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจในพื้นที่ประสบภัย รวมทั้งการสนับสนุนพื้นที่รองรับการอพยพ เช่น สถานศึกษา ศาสนสถาน เป็นต้น
- ๖) ให้ปฏิบัติงานตามการสั่งการของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้ได้รับมอบหมาย และรายงานสถานการณ์ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเจ้าของพื้นที่หรือผู้ได้รับมอบหมายทราบทุกระยะ
- ๗) กรณีอำเภอ จังหวัด กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในฐานะหน่วยงานกลางของรัฐในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เข้าควบคุมสถานการณ์ให้ปฏิบัติงานตามคำสั่งของผู้มีอำนาจสูงสุดในการเข้าควบคุมสถานการณ์แล้วแต่กรณี

๒๑.๓.๓ ขั้นตอนการฟื้นฟูบูรณะ

เมื่อเหตุการณ์ยุติลงแล้วให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามขั้นตอนการฟื้นฟูบูรณะ ดังนี้

๒๑.๓.๓.๑ ให้การรักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บ รวมทั้งฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ประสบภัย เพื่อป้องกันปัญหาต่อเนื่อง

๒๑.๓.๓.๒ สำรวจความเสียหายทุกด้านอย่างละเอียด ทั้งด้านชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งสิ่งสาธารณประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือ

๒๑.๓.๓.๓ วิเคราะห์และจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำสะอาด ขยะ ส้วม และแมลงนำโรค เพื่อป้องกันการเกิดโรคระบาดที่สำคัญ พร้อมทั้งติดตามเฝ้าระวังสอบสวนโรคที่เกิดขึ้นทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

๒๑.๓.๓.๔ จัดการประชาสัมพันธ์ เพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจและสร้างความเชื่อมั่นในการให้ความช่วยเหลือของทางราชการ ต่อผู้ประสบภัยอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน

๒๑.๓.๓.๕ ดำเนินการซ่อมแซมส่วนที่เสียหายตามที่พิจารณาเห็นว่าเป็นสิ่งที่สามารถซ่อมแซมได้โดยเร็ว เพื่อให้สามารถใช้การได้ตามปกติ ในกรณีที่ไม่สามารถซ่อมแซมได้ให้จัดการรื้อถอนออกไปเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้น

๒๑.๓.๓.๖ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดเหตุ ฟื้นฟูบูรณะความเสียหายในเบื้องต้น โดยงบประมาณที่อยู่ในความรับผิดชอบ กรณีที่เกินขีดความสามารถให้ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยเหนือตามลำดับ

๒๑.๓.๓.๗ การค้นหาผู้ประสบภัย ผู้สูญหาย และจัดการศพผู้เสียชีวิต ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับอำเภอ จังหวัด ค้นหาผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต โดยการสนับสนุนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กองบังคับการสุนัขตำรวจ) กองทัพ และหน่วยงานอื่นตามความจำเป็น ดังนี้

- จัดหาสถานที่เก็บรักษาศพ และพื้นที่ในการพิสูจน์เอกลักษณ์ศพผู้เสียชีวิต โดยการประสานกับกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

- จัดทำทะเบียนผู้บาดเจ็บ และผู้เสียชีวิต โดยการประสานกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมการปกครอง (สำนักทะเบียนกลาง) กรณีผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตเป็นชาวต่างประเทศให้ประสานกับกระทรวงการต่างประเทศ สถานทูต หรือสำนักงานผู้แทนการค้าตามลัทธิชาติของผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิต

- การเคลื่อนย้ายศพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับอำเภอ จังหวัด ควบคุมการเคลื่อนย้ายศพผู้เสียชีวิต โดยการสนับสนุนของกระทรวงคมนาคม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม กองทัพ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ รวมทั้งหน่วยงานอื่นตามความจำเป็น

๒๑.๔ การจัดการสิ่งของที่ได้รับบริจาค

ให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในฐานะหน่วยงานกลางของรัฐในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นศูนย์กลางในการจัดการสิ่งของบริจาค โดยดำเนินการดังนี้

๒๑.๔.๑. ในส่วนกลาง เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยในอนาคตอันใกล้ ให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดตั้งศูนย์รับบริจาคภายใต้ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานต่างๆ ที่รับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัย จัดทำบัญชีรายชื่อผู้บริจาค และสิ่งของบริจาค พร้อมทั้งดำเนินการดังนี้

- ๑) รวบรวมข้อมูลหน่วยงานที่รับบริจาค เช่น ชื่อหน่วยงานที่รับบริจาค สิ่งของที่ได้รับบริจาค สถานที่จัดเก็บสิ่งของที่ได้รับบริจาค
- ๒) หน่วยงานที่ได้รับบริจาคสิ่งของ เป็นผู้ดูแลเก็บรักษาสิ่งของบริจาค และแจ้งจำนวนให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทราบ
- ๓) ให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทารือร่วมกัน ในการกำหนดสถานที่เก็บรักษาสิ่งของบริจาค และวิธีการแจกจ่ายสิ่งของบริจาค เพื่อให้เกิดเอกภาพ และเป็นประโยชน์แก่ผู้ประสบภัยอย่างเสมอภาค และทันเหตุการณ์

๒๑.๔.๒. ในส่วนภูมิภาค ให้จังหวัดเป็นศูนย์กลางในการรับสิ่งของบริจาค เก็บรักษาและแจกจ่ายสิ่งของบริจาค โดยจัดตั้งศูนย์รับบริจาคภายใต้ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดสถานที่เก็บรักษาสิ่งของบริจาค และวิธีการแจกจ่ายสิ่งของบริจาค เพื่อให้เกิดเอกภาพ และเป็นประโยชน์แก่ผู้ประสบภัยอย่างเสมอภาค และทันเหตุการณ์

๒๑.๔.๓ หน่วยงานที่จะนำสิ่งของไปบริจาค ให้ประสานกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และจังหวัด แล้วแต่กรณี ด้วยระบบสื่อสารและ/หรือหนังสือ เพื่อกำหนดพื้นที่สำหรับการจัดเก็บและแจกจ่ายสิ่งของบริจาคให้แก่ผู้ประสบภัย และดำเนินการดังนี้

- ๑) เมื่อได้รับมอบพื้นที่และแนวทางการดำเนินการจากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และหรือจังหวัดแล้ว ให้ประสานการปฏิบัติกับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่ประสบภัย
- ๒) ให้ปฏิบัติงานตามที่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมอบหมาย และรายงานสถานการณ์ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าของพื้นที่หรือผู้ได้รับมอบหมายทราบทุกระยะ
- ๓) กรณีอำเภอ จังหวัด กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในฐานะหน่วยงานกลางของรัฐในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เข้าควบคุมสถานการณ์ ให้ปฏิบัติงานตามคำสั่งของผู้มีอำนาจสูงสุดในการเข้าควบคุมสถานการณ์แล้วแต่กรณี

๒๑.๕ การประสานความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

ให้กระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานหลักในการประสานความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ดังนี้

๒๑.๕.๑. กรณีที่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ในการป้องกันและบรรเทาความเสียหายจากคลื่นสึนามิ ให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในฐานะหน่วยงานกลางของรัฐในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แจ้งให้กระทรวงการต่างประเทศประสานขอรับการช่วยเหลือจากต่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ หรือหน่วยงานอื่นในต่างประเทศ

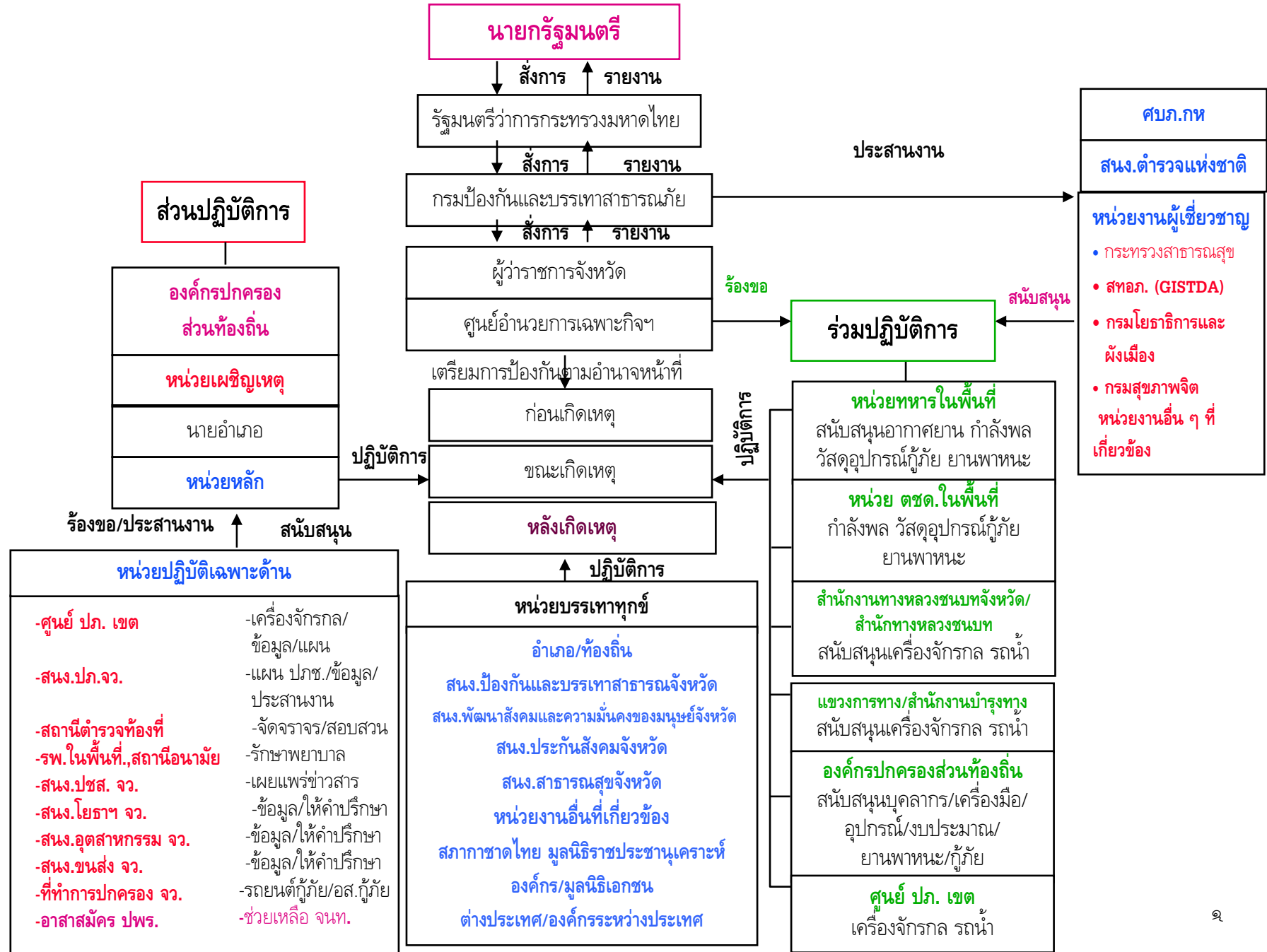
๒๑.๕.๒. กรณีที่ต่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ หรือหน่วยงานอื่นในต่างประเทศ เสนอให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทย ให้กระทรวงการต่างประเทศตรวจสอบ และแจ้งให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทราบ เพื่อประสานการสนับสนุนในประเทศ

๒๑.๕.๓. ให้กระทรวงการต่างประเทศพิจารณา ร่วมกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง) กระทรวงการคลัง (กรมศุลกากร) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการอำนวยความสะดวกแก่ต่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ หรือหน่วยงานอื่นในต่างประเทศ ที่ให้การสนับสนุนหรือช่วยเหลือประเทศไทย ตามที่ร้องขอหรือตอบรับการเสนอให้การสนับสนุน

๒๑.๕.๔. กรณีที่มีหน่วยงานจากต่างประเทศเดินทางมาให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทย โดยไม่ได้แจ้งให้ทราบล่วงหน้า หรือแจ้งให้ทราบเมื่อเดินทางมาถึงประเทศไทยแล้ว ให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ตรวจสอบรายละเอียดและแจ้งให้กระทรวงการต่างประเทศ และกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทราบ เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

แผนผังการป้องกันและบรรเทาภัยจากคลื่นสึนามิระดับจังหวัด

บทที่ ๒๒

การป้องกันและบรรเทาภัยร้ายแรงจากโรคติดต่อในคน

๒๒.๑. บทนำ

เนื่องจากโรคติดต่อในคนเป็นภัยประเภทหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดการเจ็บป่วย และเสียชีวิตของประชาชนจำนวนมาก รวมถึงเกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และความมั่นคงของประเทศอย่างรุนแรง โดยเฉพาะการระบาดใหญ่จากการติดต่อในคนสู่คน เช่น โรคไข้หวัดใหญ่ในอดีตมีการระบาดใหญ่ครั้งสำคัญมีการแพร่กระจายไปทั่วโลก จำนวน ๓ ครั้ง ดังนี้

๑) ครั้งที่ ๑ : พ.ศ. ๒๔๖๑ – ๒๔๖๒ เกิดการระบาดใหญ่ทั่วโลก จากเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ชนิด เอ สายพันธุ์ H๑N๑ เรียกกันทั่วไปว่า Spanish flu มีผู้เสียชีวิตประมาณ ๒๐-๔๐ ล้านคน

๒) ครั้งที่ ๒ : พ.ศ. ๒๕๐๐ – ๒๕๐๑ มีการระบาดในประเทศจีน สิงคโปร์ฮ่องกง ญี่ปุ่น อินเดีย ไทย และทั่วทวีปเอเชีย ไปยังประเทศตะวันออกกลางและต่อไปถึงออสเตรเลีย แอฟริกาใต้ ซิลิ บราซิล ยุโรป และระบาดอย่างหนักในประเทศรัสเซีย การระบาดครั้งนี้เรียกกันโดยทั่วไปว่า Asian flu เกิดจากเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ชนิด เอ สายพันธุ์ H๒N๒ มีผู้เสียชีวิตประมาณ ๑-๒ ล้านคน

๓) ครั้งที่ ๓ : พ.ศ. ๒๕๑๑ มีการระบาดในเกาะฮ่องกง จากนั้นก็ระบาดไปทั่วโลก เกิดจากเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ชนิด เอ สายพันธุ์ย่อยใหม่ คือ H๓N๒ มีผู้เสียชีวิตประมาณ ๑ ล้านคน

สำหรับประเทศไทย การระบาดใหญ่ของโรคไข้หวัดใหญ่ ได้มีผู้ป่วยและเสียชีวิตดังนี้

- การระบาดในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๖๑-๒๔๖๒ มีประชาชนป่วยคิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓๒ เสียชีวิตร้อยละ ๐.๕๕ ของประชากรทั้งประเทศ ต่อมามีการระบาดประปรายเกือบทุกปี
- ในการระบาดใหญ่ พ.ศ. ๒๕๒๑ มีการสำรวจในกรุงเทพมหานคร ช่วงระยะเวลาล้นๆ ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม พบว่ามีผู้ป่วยประมาณ ๓๖๐,๐๐๐ ราย (อัตราป่วยเท่ากับ ๗๕ ต่อพันประชากร) ผู้ป่วยส่วนใหญ่อยู่ในวัยต่ำกว่า ๒๐ ปี
- ในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ มีการระบาดค่อนข้างรุนแรง มีรายงานผู้ป่วยทั่วประเทศ ๙๒,๑๘๐ ราย หรือ ๑๗๘.๔ ต่อแสนประชากร และเสียชีวิต ๔๐ ราย

ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมป้องกันและบรรเทาภัยร้ายแรงจากโรคติดต่อในคนที่อาจจะเกิดขึ้นจึงจำเป็นต้องจัดทำกรอบในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดผลกระทบและความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

๒๒.๒. วัตถุประสงค์

๒๒.๒.๑ เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมการป้องกันและลดผลกระทบในการเกิดภัยร้ายแรงจากโรคระบาดในคน

๒๒.๒.๒ เพื่อเป็นการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ และใช้เป็นแนวทางในการประสานการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ระยะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และภายหลังที่ภัยได้ผ่านพ้นไปแล้ว ในยามที่เกิดการระบาดของภัยร้ายแรงจากโรคติดต่อในคน

๒๒.๒.๓ เพื่อเป็นการลดผลกระทบทางสังคม และความสูญเสียทางเศรษฐกิจ

๒๒.๓. ขั้นตอนการปฏิบัติ

๒๒.๓.๑ การเตรียมการก่อนเกิดภัย

๒๒.๓.๑.๑ จัดทำและปรับปรุงฐานข้อมูลสถานพยาบาล รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน บุคลากร อุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จำเป็นต้องใช้ เพื่อให้พร้อมรับสถานการณ์จากโรคติดต่อในคน รวมทั้งข้อมูลพื้นที่ปลอดภัย เพื่อรองรับการอพยพของผู้ประสบภัย และการบริหารจัดการศพผู้เสียชีวิต ซึ่งควรแยกออกจากกันโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมควบคุมโรค กรมการแพทย์ กรมอนามัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมการแพทย์ (ทหารบก ทหารเรือ และทหารอากาศ) สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

๒๒.๓.๑.๒ จัดทำแผนเฉพาะกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร้ายแรงจากโรคติดต่อในคน โดยมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน มูลนิธิ และองค์กรการกุศล

๒๒.๓.๑.๓ จัดเตรียมกำลังคน วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ เวชภัณฑ์ ห้องปฏิบัติการ และสถานพยาบาล ในการป้องกันและบรรเทาภัยให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และความต้องการใช้งาน

๒๒.๓.๑.๔ จัดให้มีระบบการเฝ้าระวังการระบาดของโรคที่เข้มแข็ง (Active Surveillance) รวมทั้งจัดให้มีชุดเคลื่อนที่เร็วให้พร้อมปฏิบัติการได้ทันทีเมื่อเกิดภัยขึ้น

๒๒.๓.๑.๕ จัดระบบเตือนภัยการระบาดและจัดการในภาวะวิกฤตด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้ มีการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒๒.๓.๑.๖ จัดระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน และการสาธารณสุข ที่เป็นระบบเครือข่ายพร้อมช่วยเหลือผู้ประสบภัยทั่วประเทศ

๒๒.๓.๑.๗ จัดระบบการสื่อสารที่ทันสมัยในการติดต่อประสานงานตามเครือข่ายต่างๆ

๒๒.๓.๑.๘ ประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ และความเข้าใจแก่หน่วยงานทั้งภาครัฐ (ตั้งแต่ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น) ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชน และเป็นข้อมูล ข่าวสารที่เผยแพร่ออกไปเป็นข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์ รวมทั้งเป็นข้อมูลที่ได้รับการเผยแพร่ออกไปจากแหล่งเดียว

๒๒.๓.๒ ขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อเกิดภัย

๒๒.๓.๒.๑ กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมควบคุมโรคมีหน้าที่ปฏิบัติตามแผนนี้ เมื่อได้รับการแจ้งเหตุ หรือได้รับข้อมูลสงสัยว่ามีการระบาดร้ายแรงจากโรคติดต่อในคน และให้ดำเนินการตามแนวทางแผนเตรียมพร้อมป้องกันและแก้ไขปัญหาการระบาดใหญ่ของไข้หวัดใหญ่ พ.ศ. ๒๕๕๙ และแผนยุทธศาสตร์ป้องกัน แก้ไข และเตรียมความพร้อมรับมือปัญหาไข้หวัดนกและการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๑ – ๒๕๕๓ ที่ได้จัดทำไว้ดังนี้

๑) จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจระดับชาติ เพื่อเป็นศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการระบาดของภัยร้ายแรงจากโรคติดต่อในคน และประสานงานการดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒) ประกาศภาวะระบาดใหญ่ ประกาศเขตติดโรคและเขตภัยพิบัติ รวมทั้งระดับความรุนแรงตามสถานการณ์การระบาดตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๒๒

๓) เผยแพร่ ประกาศ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ และทำความเข้าใจกับสาธารณชน รวมทั้งหน่วยงานต่างๆ ให้ดำเนินการตามแผนเตรียมความพร้อมด้านการประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนและชุมชน

๔) ด้านการแพทย์ให้ดำเนินการตามแผนเตรียมความพร้อมด้านการควบคุมการระบาดฉุกเฉิน (ด้านการแพทย์)

๕) ด้านชุมชนให้ดำเนินการตามแผนเตรียมความพร้อมด้านการควบคุมการระบาดฉุกเฉิน (ด้านชุมชน)

๖) ด้านการอพยพและจัดหาแหล่งพักพิงชั่วคราว สำหรับประชาชน ให้ดำเนินการตามแผนอำนวยการอพยพและจัดหาแหล่งพักพิงชั่วคราวสำหรับประชาชน ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย โดยประสานการจัดการร่วมกับหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๗) การเตรียมเวชภัณฑ์ วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นให้ดำเนินการตามแผนเตรียมความพร้อมด้านการเตรียมเวชภัณฑ์ วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น

๘) การเฝ้าระวังและป้องกันโรคให้ดำเนินการตามแผนเตรียมความพร้อมด้านการป้องกันและเฝ้าระวังโรค

๙) การบริหารจัดการแบบบูรณาการให้ดำเนินการตามแผนเตรียมความพร้อมด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการ

๒๒.๓.๒.๒ ให้จังหวัดเข้าควบคุมสถานการณ์ และจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ เพื่อประสานงานการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่ จัดส่งเจ้าหน้าที่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ เวชภัณฑ์ และให้การสนับสนุนไปยังพื้นที่ที่ประสบภัย พร้อมทั้งรายงานให้ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจทราบ

๒๒.๓.๓ ขั้นตอนการฟื้นฟูบูรณะ

เมื่อสถานการณ์การระบาดของโรคได้ยุติลง และกลับคืนสู่สภาวะปกติแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

๒๒.๓.๓.๑ ประกาศยุติเหตุการณ์ ตามอำนาจหน้าที่

๒๒.๓.๓.๒ ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ในอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน และให้ประสานการให้ความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยจัดตั้งหน่วยบรรเทาทุกข์ให้การรักษายาบาลผู้ป่วย เพื่อรักษาชีวิตผู้ประสบภัย โดยใช้สถานพยาบาลทุกแห่งเป็นที่รักษายาบาลหลัก พร้อมทั้งจัดให้มีโรงพยาบาลสนาม ให้การดูแลผู้ป่วยที่ไม่ได้อยู่ในสภาวะวิกฤต เมื่อโรงพยาบาลไม่มีเตียงรับผู้ป่วยเพียงพอ

๒๒.๓.๓.๓ สำรวจความเสียหาย และความต้องการด้านต่างๆ ของผู้ประสบภัย โดยจัดทำบัญชีเป็นประเภทไว้ เพื่อประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือ

๒๒.๓.๓.๔ เฝ้าระวัง ณ จุดที่มีการระบาดของโรค

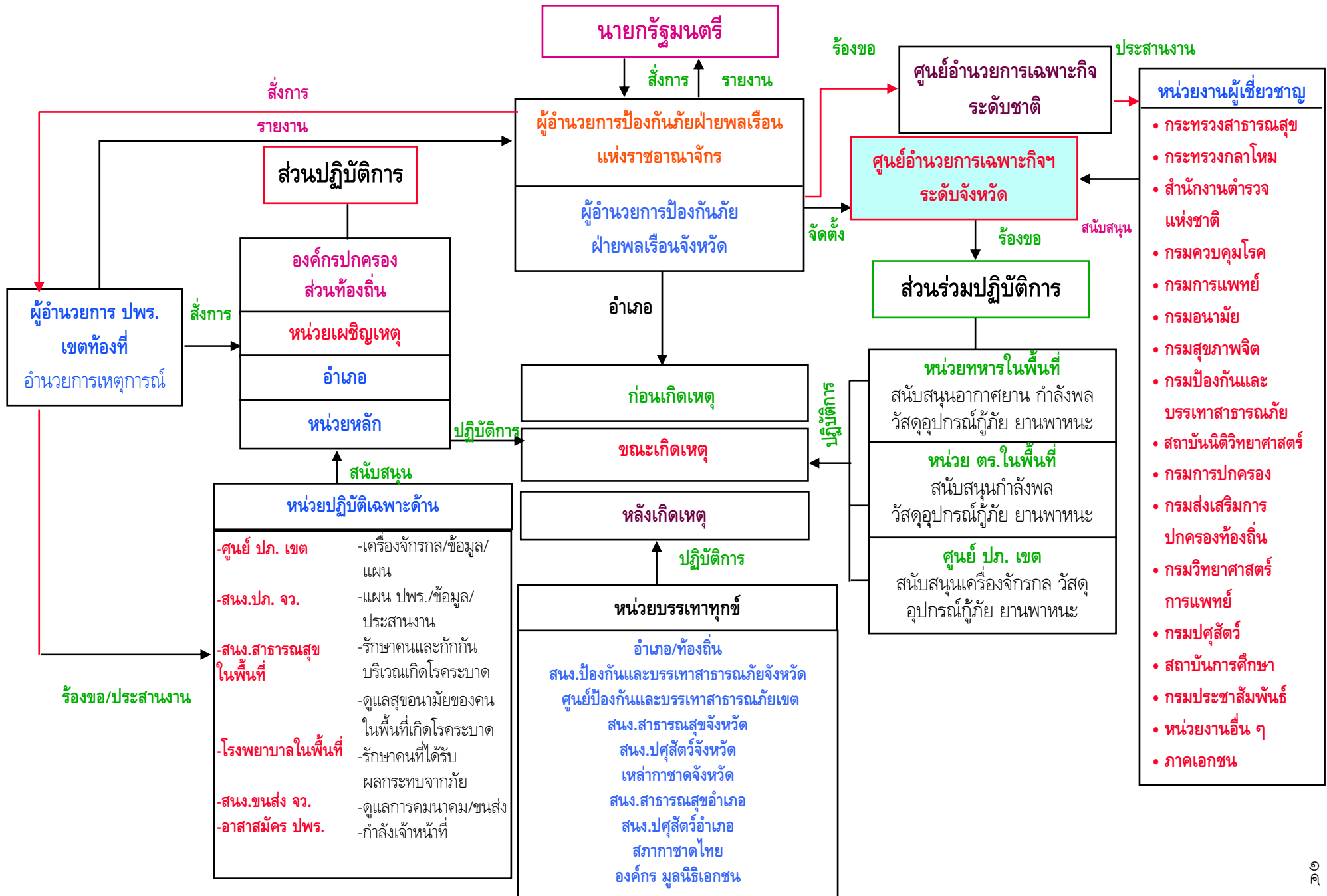
๒๒.๓.๓.๕ เฝ้าระวังผู้สัมผัสผู้ป่วย บุคคลในครอบครัว และเจ้าหน้าที่สัมผัสผู้ป่วย

๒๒.๓.๓.๖ ฟื้นฟูความเสียหายในเบื้องต้น และฟื้นฟูสภาพจิตใจญาติและครอบครัว ของผู้ป่วย และผู้เสียชีวิตจากโรค

๒๒.๓.๓.๗ ให้การสงเคราะห์ผู้ประสบภัยตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงิน ทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙

แผนผังการป้องกันและบรรเทาภัยร้ายแรงจากโรคติดต่อในคนระดับจังหวัด

แผนผังการป้องกันและบรรเทาภัยร้ายแรงจากโรคติดต่อในคนในกรุงเทพมหานคร

